Schematherapie

25-uurs basiscursus

King nascholing

Inleiding
Schematherapie is een behandelvorm die ontwikkeld is door Jeffrey E. Young en zijn collega's voor mensen met persoonlijkheidsproblematiek. Het uitgangspunt is dat ieder kind dezelfde basisbehoeften heeft. In de interactie tussen het kind, met zijn eigen temperament en aanleg, en zijn omgeving kan stagnatie in de ontwikkeling ontstaan als zich beschadigende omstandigheden voordoen of er onvoldoende respons is op datgene wat het kind nodig heeft. Deze stagnatie kan leiden tot de ontwikkeling van persoonlijkheidsproblematiek in de volwassenheid. De volwassene is dan onvoldoende in staat de taken des levens aan te gaan en uit te voeren, de coping schiet tekort. De behandeling met Schematherapie richt zich op het herkennen van de eigen 'valkuilen' en het herkennen en kunnen reageren op de eigen behoeften. Er wordt een cesuur aangebracht tussen wat in het verleden heeft plaats gevonden en wat nu nodig is: het vergroten van vaardigheden met als uiteindelijk doel de ontwikkeling van 'de Gezonde Volwassene'.

Schematherapie richt zich op het ontwikkelen van de 'Gezonde Volwassene', het vervullen van de basisbehoeften binnen realistische grenzen. De gehele cursus door is dit het leidend principe. In de kindertijd zijn basisbehoeften onvoldoende vervuld als gevolg van onaangename frustratie, traumatisering, verwenning, of identificatie. De cliënt heeft een coping ontwikkelt waarmee hij onvoldoende zorg heeft voor zijn emotionele huishouding zich uitend in gedrag dat ongewenst (in de zin van slechte zelfzorg), beschadigend of destructief is. In Schematherapie leert de cliënt de basisbehoeften te herkennen, ontwikkelt hij vaardigheden om in zijn huidige leven op een adequate manier om te gaan en te handelen naar wat hij nodig heeft (zijn basisbehoeften) binnen de mogelijkheden die er zijn (realistische grenzen).

In de Schematherapie worden inzichten, methoden en technieken die zijn ontleend aan verschillende scholen, zoals de hechtingstheorie, cognitieve gedragstherapie en experiëntiële therapieën, geïntegreerd in een allesomvattend model, gerelateerd aan het meest prominente actuele psychologische paradigma, het cognitieve model. (Arntz en Jacob, 2012)
Schematherapie is ontwikkeld voor de behandeling van volwassenen en wordt steeds vaker toegepast bij adolescenten. Schema's ontwikkelen zich vanaf de vroege jeugd en worden in de adolescentie al zichtbaar.

Schematherapie wordt toegepast bij persoonlijkheidsproblematiek en bij hardnekkige klachten in het toestandsbeeld, die met de gebruikelijke behandeling onvoldoende verbeteren. Met behulp van het modusmodel en de schemaconceptualisatie wordt op een andere manier gekeken naar de in standhoudende factoren. De klacht wordt benaderd vanuit de ontwikkeling van de cliënt en gezien als coping om zichzelf 'staande te kunnen houden'. Veel cliënten met persoonlijkheidsproblematiek hebben traumatische ervaringen in hun leven meegemaakt. Deze klachten worden o.a. behandeld met imaginatie met rescripting, een krachtige techniek met goede resultaten.

Doel
Na afloop van deze cursus:

- Heb je inzicht in de schematheorie: de theorie over basisbehoeften, wat schema's, copingstrategieën en modi zijn, hoe deze ontstaan en zich verder ontwikkelen en bestendigen.
- Kun je een casusconceptualisatie en een behandelplan opstellen;
- Ben je in staat de werkrelatie met een cliënt met persoonlijkheidsproblematiek te hanteren volgens de principes van 'limited reparenting' en 'limit setting';
- Kun je vanuit het modusmodel interventies toepassen bij destructieve gedragingen/ ongezonde gewoontes, zoals bijvoorbeeld auto-mutilatie of impulscontroleproblemen;
- Heb je geoefend met de verschillende behandeltechnieken, zoals cognitieve technieken, experiëntiële technieken en gedragsexperimenten individueel en in de groep;
- Heb je zicht op je eigen schema's en coping en heb je een idee gevormd over wat het effect hiervan kan zijn in de samenwerking met een cliënt met persoonlijkheidsproblematiek.

Voorwaarden aan deelnemende cursisten
Tot de cursus kunnen worden toegelaten cursisten die voldoen aan één van de volgende kwalificaties:
a. BIG-registratie als gz-psycholoog, psychotherapeut, klinisch psycholoog of psychiater, dan wel in opleiding zijnde daartoe;
b. gewoon lidmaatschap van een specialistische psychotherapievereniging, dan wel in opleiding zijnde daartoe;
c. gewoon lidmaatschap van een Vlaamse psychotherapievereniging waarvan het gewoon lidmaatschap automatisch recht geeft op het gewoon lidmaatschap van een specialistische psychotherapievereniging, dan wel in opleiding zijnde daarvoor;
d. registratie als vaktherapeut in het Register Vaktherapeutische Beroepen.
3. Per cursusgroep mag een beperkt aantal overige hbo'ers en masterpsychologen (niet in opleiding tot gz-psycholoog of psychotherapeut) deelnemen. Voorwaarden daarvoor is dat:
a. zij in hun werksituatie samenwerken met BIG-geregistreerde schematherapeuten die als senior of supervisor zijn ingeschreven in het Register schematherapeut
b. supervisie en intervisie georganiseerd zijn;
c. zij wat betreft klinische vaardigheden een niveau hebben in het werken met persoonlijkheidsstoornissen en ernstige As I stoornissen, dat voldoende is om de cursus met succes te kunnen volgen.
De hoofddocent beoordeelt vóór de cursus of de hbo'er of masterpsycholoog voldoet aan deze voorwaarden.

Groepsgrootte
Er kunnen maximaal 14 cursisten aan de basiscursus deelnemen.

Werkwijze
De cursist bestudeerd voorafgaand aan de bijeenkomst de opgegeven literatuur. De docent geeft uitleg over de verschillende behandelprincipes en technieken, en demonstreert deze aan de hand van videomateriaal of life rollenspel. Er is veel tijd ingeruimd voor het oefenen met de Schematherapie technieken, deels in kleine subgroepen en deels plenair.

Aan het begin van de cursus zullen intervisiegroepjes samengesteld worden om tussentijds ervaringen uit te wisselen, opdrachten uit te werken en elkaar tot steun te zijn bij het opstarten van schematherapie in de eigen praktijk. Samen met deze mede-cursisten wordt gewerkt aan het opstellen van de casusconceptualisatie en het behandelplan.

Om zicht te krijgen op de eigen 'valkuilen' wordt de Schemavragenlijst en de Modi-vragenlijst **voorafgaand aan de eerste bijeenkomst** ingevuld en wordt tijdens de cursus een casusconceptualisatie gemaakt. De resultaten worden besproken in kleine subgroepen/intervisiegroep tijdens de eerste bijeenkomst.

De tijdsinvestering per bijeenkomst is circa 12 uur (literatuurstudie en intervisieopdrachten).

Toetsing, certificaat, accreditatie

- De cursist moet een voldoende behalen op de literatuurtoets (open vragen) in de tweede bijeenkomst *(zie bijlage, alleen voor accreditatie).*
- De cursist moet kunnen aantonen de huiswerkopdrachten te hebben gemaakt.
- Aan het eind van de cursus heeft de cursist voldaan aan de eisen van de eindopdracht. Zie 'Eindopdracht basiscursus'. Deze eindopdracht moet door de docent als minimaal 'voldoende', een 6, zijn beoordeeld.
- Deelnemers ontvangen een certificaat op basis van aanwezigheid en actieve deelname. Voor een certificaat met accreditatie is minimaal 90% aanwezigheid, actieve deelname en een voldoende op de toetsen vereist. Tot maximaal 10% afwezigheid wordt van de cursist verwacht een vervangende opdracht te doen. Deze opdracht bestaat uit een korte samenvatting met een link naar de eigen praktijk van de te lezen literatuur (maximaal één A4) en een verslag van het uitvoeren van een techniek van de betreffende cursusdag en geoefend is in de intervisiegroep óf die besproken is in de intervisiegroep van een opname van deze techniek (maximaal één A4).

Eindopdracht basiscursus

De eindopdracht is een uitgeschreven casusverslag van een cliënt waarin zijn opgenomen: de achtergrondgegevens van de patiënt, DSM 5 classificatie, beschrijving van de problematiek, belangrijkste schema's en modi en de ontstaansgeschiedenis daarvan, een casusconceptualisatie (schemamodel en modimodel), een analyse van de interactie van de schema's van de therapeut en de patiënt (bijvoorbeeld uitgewerkt in een functieanalyse), doelen en een behandelplan. De casusconceptualisatie (schemamodel en modimodel) wordt tevens grafisch weergegeven. De cursist maakt daarbij gebruik van in de cursus aangereikte formats.

Deze opdracht wordt per e-mail bij de docent uiterlijk drie weken voor de vierde bijeenkomst ingeleverd. De cursist krijgt feedback op deze opdracht, eventuele aanvullingen en aanpassingen worden voor de vierde bijeenkomst verwerkt en bij de docent ingeleverd.

Voorstel inhoudsopgave:

1. Achtergrondgegevens:
   - Aanmelding en hulpvraag
   - Samenvatting anamnese/intake
2. Beschrijvende diagnose
3. DSM 5 classificatie
4. Format: Onderzoeksschema in zijn geheel uitwerken
5. Behandelplan met technieken
6. Beschrijving van welke informatiebronnen gebruik is gemaakt om de schema's en modi te bepalen
7. Analyse therapeutische relatie
   - Met plan hoe om te gaan met valkuilen die voorspeld worden.

De volgende literatuur, naast de verplicht aan te schaffen handboeken van Young en Arntz/Jacob, kan gebruikt worden:

- Loeb, E. (2016). Het versterken van de 'Gezonde volwassene' in cliënten. Een handleiding voor de casusconceptualisatie in schematherapie. *PsychoPraktijk, nr 3 2016,* 21-27.

- Claassen, A.M. & Pol, S. (red.) (2015). *Schematherapie en de Gezonde Volwassene. Positieve technieken uit de praktijk.* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
  - Hoofdstuk 5. Een integratief model voor de casusconceptualisatie in Schematherapie. Els Loeb (blz. 71 t/m 85)
  - Hoofdstuk 9. Het behandelplan: de Gezonde volwassene ontwikkelen. Els Loeb (blz. 127 t/m 140)

M.b.t. aanleg en temperament kind, naast Young blz. 13, zie ook

- Loose, C., Graaf, P. & Zarbock, G. *Schematherapie met kinderen en jongeren.* Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds
    - H.1 Basisprincipes van de schematherapie bij kinderen en jongeren. (blz. 1 – 5)

M.b.t. therapeutische relatie:

- Sprey, A. (2015). *Praktijkboek persoonlijkheidsstornissen.* Houten: Bohn Stafleu en van Loghum
    - H.3 De therapeutische relatie bij persoonlijkheidsstoornissen: zelfanalyse en functieanalyse (blz. 145 -161)

Evaluatie cursus

Om voor accreditatie in aanmerking te komen dienen zowel de cursus als de docent geëvalueerd te worden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een evaluatieformulier. In dit evaluatieformulier wordt de cursus geëvalueerd met betrekking tot de inhoud en de opzet/lesopbouw van de cursus en de docent geëvalueerd ten aanzien van de volgende competenties: inhoudelijk deskundigheid, didactisch vaardigheid en model in ‘limited reparenting’.
De evaluatie van de cursus en de docent dienen minimaal met een ‘voldoende’ beoordeeld zijn.

Bijeenkomst 1

Onderwerpen:

- Inleiding schematherapie, achtergronden en onderzoeksresultaten Schematherapie:
  - de basisbehoeften
  - de schema's
  - de modi
  - coping
  - de therapeutische relatie: limited reparenting en empathische confrontatie
- casusconceptualisatie: schemamodel en modusmodel, inclusief gebruik vragenlijsten
- kennismaking experiëntiële technieken
- eigen schema's en modi

Leerdoelen:
Na afloop van deze bijeenkomst
(Algemene schematheorie)

1. heeft de cursist theoretische kennis over Schematherapie verworven:
   - de basisbehoeften
   - de schema's: theoretisch concept, het ontstaan, indeling in domeinen naar basisbehoeften, herkennen van schema's in de problematiek
   - de modi: theoretisch concept, de basismodi en het basismodel, herkennen van modi in het hier en nu, modimodellen bij diverse persoonlijkheidsproblematiek (cluster B en cluster C)
   - coping in het schemamodel: overgave, vermijding en overcompensatie én coping in het modusmodel: de overlevingsmodi
   - de therapeutische relatie: limited reparenting, empathische confrontatie en limitsetting

(Indicatiestelling, diagnostiek, psycho-educatie, casusconceptualisatie/modimodel en behandelplan)

2. weet de cursist welke vragenlijsten gebruikt kunnen worden en hoe een casusconceptualisatie opgezet kan worden in Schematherapie

(Behandeling)

3. kan de cursist benoemen wat specifiek is voor de therapeutische relatie in Schematherapie:
   - heeft de cursus kennis gemaakt met 'limited reparenting'
   - en geoefend met empathische confrontatie
4. heeft de cursist kennis gemaakt met één van de therapeutische technieken
   - experiëntiële technieken
5. heeft de cursist eigen schema's en modi in kaart gebracht

Literatuur (142 blz., de tweede bijeenkomst is minder literatuur opgegeven):

- Arntz, A. & Jacob, G. (2012). *Schematherapie. Een praktische handleiding.* Amsterdam: Nieuwezijds.
  - Hoofdstuk 1. Uitgangspunten (blz. 5 t/m 36)
  - Hoofdstuk 2. Het modusmodel (blz. 37 t/m 82)

- Young, J. E., Klosko J.S., & Weishaar, M.E. (2013). *Schemagerichte therapie. Handboek voor therapeuten.* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
  Hoofdstuk 1. Schemagerichte therapie: conceptueel model. (blz. 1 t/m 66)

Aanbevolen literatuur:

- Young, J. E., Klosko J.S., & Weishaar, M.E. (2005). *Schemagerichte therapie. Handboek voor therapeuten.* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
  Hoofdstuk 2. Schema's: diagnostiek en voorlichting (blz. 67 t/m 96)

Meebrengen naar de eerste bijeenkomst:
De cursist vult voorafgaand aan de eerste bijeenkomst de Schemavragenlijst YSQ en de Schemamodivragenlijst SMI in en neemt de resultaten mee naar de eerste bijeenkomst. Deze vragenlijsten zijn te vinden op https://www.schematherapie.nl/vragenlijsten/

Programma:

Tijd (min.)	Activiteit	Leerdoel	Werkvorm
09.30 – 10.15	Kennismaking en uitleg programma	4	Experiëntiële techniek kennismaking
10.15 – 11.15	Inleiding schematherapie: de basisbegrippen en enkele modusmodellen	1	Presentatie docent
11.15 – 12.30	Film Schematherapy, J. Young, APA (2007)	1,3 en 4	Film bekijken en a.d.h.v. de Schema Therapy Rating Scale in subgroepjes beoordelen van deze therapiesessie en het handelen van de therapeut. Plenaire nabespreking.
12.30 – 13.15	*pauze*		
13.15 – 13.30	Samenstellen intervisiegroepjes en uitleg toetsing		
13.30 – 13.45	Meetinstrumenten	2	Presentatie docent van de verschillende vragenlijsten
13.45 – 14.15	Casusconceptualisatie	2	Presentatie docent schemamodel en modusmodel, formats
14.15 – 15.15	Oefenen met opstellen casusconceptualisatie én zelfreflectie	5	Start maken met invullen van eigen casusconceptualisatie waarbij gebruik gemaakt wordt van de voor de cursus ingevulde schema- en modivragenlijsten - hoe ziet jouw coping er uit? - welke basisbehoeftes verdienen aandacht? - welke aandachtspunten zijn er voor jou als schematherapeut?
15.15 – 15.30	Empathische confrontatie	3	Demonstratie en bespreking: DVD 4.6 Empathische confrontatie n.a.v houding (5:22 min.)
15.30 – 16.15	Empathische confrontatie	3	Oefenen empathische confrontatie in subgroepen en plenaire nabespreking
16.15 – 16.30	Afronding bijeenkomst, bespreken van het geleerde	Integratie leerdoelen	Plenaire bespreking

Huiswerk:

- Lezen literatuur
- Eigen casusconceptualisatie afmaken

Opdracht intervisiegroep:

- Bespreken eerste ervaringen met schematherapie in de eigen praktijk (leerdoel 1 en 2)
- Bespreken eerste ervaringen ontwikkelen van een casusconceptualisatie (leerdoel 2)
- Oefenen empathische confrontatie (leerdoel 3)
- Bespreken van voor- en nadelen eigen coping en wat dan nodig is (leerdoel 5)

Bijeenkomst 2

Onderwerpen:

- Diagnostische imaginatie
- Cognitieve technieken
- Meerstoelentechniek

Leerdoelen:
Na afloop van deze bijeenkomst
(Algemene schematheorie)

1. heeft de cursist kennis van de basisbegrippen van Schematherapie

(Indicatiestelling, diagnostiek, psycho-educatie, casusconceptualisatie/modimodel en behandelplan)

2. heeft de cursist inzicht wanneer en hoe diagnostische imaginatie, cognitieve technieken en meerstoelen techniek gebruikt kunnen worden bij het ontwikkelen van de casusconceptualisatie

(Behandeling)

3. heeft de cursist inzicht in welke cognitieve gebruikt kunnen worden tijdens de behandeling
4. heeft de cursist kennis gemaakt met de meerstoelentechniek en een eerste ervaring opgedaan in het toepassen van de meerstoelentechniek

Literatuur (64 blz.):

- Arntz, A. & Jacob, G. (2012). *Schematherapie. Een praktische handleiding.* Amsterdam: Nieuwezijds.
    - Hoofdstuk 3. Het modusmodel met de cliënt bespreken (blz. 83 t/m 89)
    - Hoofdstuk 4. De behandeling (blz. 93 t/m 105)
- Claassen, A.M. & Pol, S. (red.) (2015). *Schematherapie en de Gezonde Volwassene. Positieve technieken uit de praktijk.* Bohn Stafleu Van Loghum.
    - Hoofdstuk 5. Een integratief model voor de casusconceptualisatie in Schematherapie. Els Loeb (blz. 71 t/m 85)
- Vreeswijk, M. van, Broersen, J. & Nadort, M.M. (2008). *Handboek Schematherapie, theorie, praktijk en onderzoek.* Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
    - Hoofdstuk 5: Gebruik van experiëntiële technieken voor diagnostiek. A. Weertman (blz. 47 t/m 56)
- Young, J. E., Klosko J.S., & Weishaar, M.E (2013). *Schemagerichte therapie. Handboek voor therapeuten.* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
    - Hoofdstuk 3. Cognitieve strategieën. (blz. 97 t/m 115)

Aanbevolen literatuur:

- Young, J. E., Klosko J.S., & Weishaar, M.E. (2005). *Schemagerichte therapie. Handboek voor therapeuten.* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
    - Hoofdstuk 3. Cognitieve strategieën. (blz. 97 t/m 116)
    - Hoofdstuk 4. Experiëntiële strategiën. (blz. 117 t/m 153)

Programma:

Tijd (min.)	Activiteit	Leerdoel	Werkvorm
09.30 – 09.45	Oefening		Experiëntiële techniek
09.45 – 10.30	Terugkoppeling intervisiegroepen, ervaringen in het werken met Schematherapie en casusconceptualisatie opstellen	Integratie leerdoelen	Plenaire bespreking
10.30 – 11.00	Diagnostische imaginatie	2	Plenaire imaginatie-oefening (veilige plek, nare situatie deze week en doorkijkje naar vroeger)
11.00 – 11.30	Diagnostische imaginatie	2	Demonstratie en bespreking: DVD stap voor stap scene 7 Diagnostische imaginatie (13:59)
11.30 – 12.30	Diagnostische imaginatie	2	Oefenen diagnostische imaginatie in subgroepen en plenaire nabespreking
12.30 – 13.15	*pauze*		
13.15 – 13.45	Toets basisbegrippen Schematherapie	1	Schriftelijke toets: open vragen
13.45 – 14.15	Cognitieve technieken	2 en 3	Presentatie en demonstratie docent: schemadagboeken en modidagboeken, flashcards
14.15 – 14.45	Cognitieve technieken	2 en 3	Oefenen in een rollenspel met het maken van een schema-/modidagboek en flashcard
14.45 – 15.15	Meerstoelentechniek: startpunt copingmodus	2 en 4	Demontratie en bespreking DVD 1 Detached protector: multiple chair technique (10:16 min.)
15.15 – 16.15	Meerstoelentechniek: startpunt copingmodus	2 en 4	Oefenen meerstoelentechniek in subgroepen met casuïstiek cursisten en plenaire nabespreking.
16.15 – 16.30	Afronding bijeenkomst, bespreken van het geleerde	Integratie leerdoelen	Plenaire bespreking

Huiswerk:

- Lezen literatuur

Opdracht intervisiegroep:

- Bespreken van ervaringen met limited reparenting in de eigen praktijk (leerdoel 1)
- Oefenen diagnostische imaginatie (leerdoel 2)
- Bespreken van vorderingen en reflecteren op eindopdracht (leerdoel 1)

Bijeenkomst 3

Onderwerpen:

- behandelplan opzetten en uitvoeren
- fases en technieken in Schematherapie
- therapeutische relatie: limit setting
- imaginatie met rescripting

Leerdoelen:
Na afloop van deze bijeenkomst
(Algemene schematheorie)

1. heeft de cursist kennis van de basisbegrippen van Schematherapie
2. weet de cursist welke fases er tijdens de behandeling doorlopen worden en welke behandeltechnieken gebruikt kunnen worden

(Indicatiestelling, diagnostiek, psycho-educatie, casusconceptualisatie/modimodel en behandelplan)

3. heeft de cursist ervaren hoe imaginatie kan helpen bij het zicht krijgen op de modi

(Behandeling)

4. heeft de cursist kennis gemaakt met limit setting en een eerste ervaring opgedaan in het toepassen van limit setting
5. heeft de cursist kennis gemaakt met de imaginatie met rescripting en een eerste ervaring opgedaan in het toepassen van imaginatie met rescripting

Literatuur (98 blz.):

- Arntz, A. (2011). Imagery rescripting for personality disorders. *Cognitive and Behavioral Practice, 18,* 466-481.
- Arntz, A. & Jacob, G. (2012). *Schematherapie. Een praktische handleiding.* Amsterdam: Nieuwezijds.
    - Hoofdstuk 5. Coping modi overwinnen. (blz. 107 t/m 128)
    - Hoofdstuk 6. Kwetsbare kind-modi behandelen. (blz. 129 t/m 178)
- Claassen, A.M. & Pol, S. (red.) (2015). Schematherapie en de Gezonde Volwassene. Positieve technieken uit de praktijk. Bohn Stafleu Van Loghum.
    - Hoofdstuk 9.Het behandelplan: de Gezonde volwassene ontwikkelen. Els Loeb (blz. 127 t/m 140)

Aanbevolen literatuur:

- Young, J. E., Klosko J.S., & Weishaar, M.E. (2013). *Schemagerichte therapie. Handboek voor therapeuten.* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
    - Hoofdstuk 6. De therapeutische relatie. (blz. 187 t/m 217)
    - Hoofdstuk 7. Uitvoerige behandelstrategieën voor schema’s . (blz. 219 t/m 286)

Programma:

Tijd (min.)	Activiteit	Leerdoel	Werkvorm
09.30 – 10.00	Imaginatie: modusmodel	3	‘Landingsoefening’: in welke modus zit je nu hier, wat heb je nodig om vandaag hier aanwezig te kunnen zijn en actief mee te doen.
10.00 – 10.30	Terugkoppeling intervisiegroepen en ervaringen in het werken met Schematherapie	Integratie leerdoelen	Plenaire bespreking
10.30 – 11.00	Teruggave toets en bespreking basisbegrippen Schematherapie	1	Plenair bespreken van de vragen en antwoorden van de toets
11.00 – 11.30	Limit setting	4	Demonstratie en bespreking DVD 6.4 Limit setting: suïcidaliteit (8:59 min)
11.30 – 12.30	Limit setting	4	Oefenen limit setting in subgroepen met casuïstiek cursisten en plenaire nabespreking.
12.30 – 13.15	*pauze*		
13.45 – 14.00	Behandelfases in Schematherapie	2	Presentatie docent
14.00 – 14.30	Van algemene behandeldoelen naar behandelplan Schematherapie	2	Bespreking in subgroepen aan de hand van de gegeven presentatie over behandelfases
14.30 – 15.15	Imaginatie met rescripting	5	Demonstratie en bespreking DVD 3: Demanding Parent: imagery rescripting (16:16 min)
15.15 – 16.15	Imaginatie met rescripting	5	In tweetallen oefenen aan de hand van een eigen ervaring en plenaire nabespreking
16.15 – 16.30	Afronding bijeenkomst, bespreken van het geleerde	Integratie leerdoelen	Plenaire bespreking

Huiswerk:

- Lezen literatuur
- Uitvoeren van empathische confrontatie, limitsetting en meerstoelen-techniek en bespreken in intervisie

Opdracht intervisiegroep:

- Bespreek wat goed gaat in de schematherapie sessies in de eigen praktijk. Denk aan: limited reparenting, empathische confrontatie, limitsetting, cognitieve technieken, experiëntiële technieken en gedragstechnieken. (leerdoel 4 en 5)
- Bespreek de ervaringen met de attitude van schematherapeut (leerdoel 4 en 5)
- Maak gezamenlijk een ludieke presentatie van één van de ingeleverde casussen voor de vierde bijeenkomst van ongeveer 15 minuten.

Bijeenkomst 4

Onderwerpen:

- Gedragsexperimenten
- Bordeline persoonlijkheidsstoornis en de boze kindmodus
- Crisissen
- Het versterken van de Gezonde volwassene

Leerdoelen:
Na afloop van deze bijeenkomst
(Algemene schematheorie)

1. heeft de cursist kennis over de ontwikkeling van de Gezonde Volwassene

(Indicatiestelling, diagnostiek, psycho-educatie, casusconceptualisatie/modimodel en behandelplan)

2. herkent de cursist de meest voorkomende schema's en het modusmodel bij de Bordeline persoonlijkheidsstoornis
3. heeft de cursist geoefend met limited reparenting, empathische confrontatie en limitsetting met experiëntiële technieken

(Behandeling)

4. heeft de cursist kennis genomen van hoe gedragsexperimenten opgezet kunnen worden en in op welke momenten deze in de behandeling uitgevoerd kunnen worden.
5. herkent de cursist de boze kindmodus en heeft de cursist geoefend met de modus-dialoog
6. heeft de cursist handvatten in het omgaan met terugval

Literatuur (96 blz.):

- Arntz, A. & Jacob, G. (2012). *Schematherapie. Een praktische handleiding.* Amsterdam: Nieuwezijds.
    - Hoofdstuk 7. Boze en impulsieve-kind modi behandelen. (blz. 179 t/m 200)
    - Hoofdstuk 8. Disfunctionele-ouder modi behandelen. (blz. 201 t/m 226)
    - Hoofdstuk 9. De gezonde-volwassenemodus versterken. (blz. 227 t/m 236)
- Claassen, A.M. & Pol, S. (red.) (2015). Schematherapie en de Gezonde Volwassene. Positieve technieken uit de praktijk. Bohn Stafleu Van Loghum.
    - Hoofdstuk 1. Introductie van de Schematherapie en de Gezonde Volwassene. Anne-Marie Claassen en Silvia Pol (blz. 3 t/m 15).
    - Hoofdstuk 3. Psychotherapeutische interventies gericht op de Gezonde Volwassene. Anne-Marie Claassen (blz. 37 t/m 52)
    - Hoofdstuk 15. Groepsschematherapie voor de bordeline persoonlijkheidsstoornis Farrell en Shaw. M. Rocher en O. Brand-de Wilde. (blz. 221 t/m 233)

Aanbevolen literatuur:

- Young, J. E., Klosko J.S., & Weishaar, M.E. (2013). *Schemagerichte therapie. Handboek voor therapeuten.* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
    - Hoofdstuk 5. Gedragspatronen doorbreken. (blz. 155 t/m 186)
    - Hoofdstuk 9. Schemagerichte therapie voor de borderline persoonlijkheidsstoornis (blz. 323 t/m 392)

Programma:

Tijd (min.)	Activiteit	Leerdoel	Werkvorm
09.30 – 09.45	Oefening	1	Experiëntiële techniek: gezonde volwassene
09.45 – 10.15	Terugkoppeling intervisiegroepen en ervaringen in het werken met Schematherapie	Integratie leerdoelen	Plenaire bespreking
10.15 – 10.45	Borderline persoonlijkheidsstoornis en boze kind modus	2 en 5	Demonstratie en bespreking DVD 1: Angry child: general strategy (9:11 min.) óf rollenspel door docent
10.45 – 11.45	Modus-dialoog en limited reparenting bij Bordeline persoonlijkheidsstoornis	2 en 5	Oefenen limited reparenting met stoelendialoog bij boze-kindmodus
11.45 – 12.30	Gedragsexperimenten	4	Korte presentatie docent en in subgroepen in rollenspel gedragsexperiment bespreken
12.30 – 13.15	*pauze*		
13.15 – 14.00	Behandeling: het versterken van de gezonde volwassene	1	Presentatie docent. Bekijken en bespreken: An experiment in gratitude: The science of happiness (7:14 min, youtube)
14.00 – 15.00	Terugval in destructieve coping én het geleerde in de praktijk brengen	3 en 6	Gezamenlijk rollenspel waarin iedere 2 minuten de cursisten één voor één van elkaar de rol van therapeut overnemen bij een cliënt die terugvalt in destructieve coping
15.00 – 16.00	Eindpresentatie	Integratie leerdoelen	Presentatie casuïstiek intervisiegroepen